

Steinerskolen på Skonseng
Sagheiveien 3

Rana kommune

Postboks 173
8601 Mo i Rana

Innspill til oppvekststrukturprosessen i Rana kommune

Vi mener det er viktig at Rana kommune har en helhetlig skoleutviklingsplan som ivaretar alle innbyggerne i kommunen.

Trenden de siste 30 årene har vært at tilbudet til distriktsbarna har systematisk blitt bygget ned, og Rana kommune har i disse årene halvert antall grunnskoler i kommunen. Av de 10 nedlagte skolene er 6 barneskoler i distriktet: Langvassgrenda (3), Røvassdal (14), Storvoll (17), Grønfjelldal (8), Dalsgrenda (56), Alteren (54).

Det kan argumenteres for at små skoler må legges ned, og ulempene med barnas økte reisevei kan kompenseres for av større sosialt læringsmiljø og bedre ramme faktorer ved ny skole. Dette argumentet holder dessverre ikke vann i denne runden med skolesentralisering, når det nå er skoler med 90 til 150 elever som må legges ned og distriktsbarna får minst 14 km lengre reisevei, som kommer i tillegg til den allerede lange transportetappen på 3 (gj.snitt) til 30 km (lengst unna). Det er ikke lenger til barnas beste, men for å «redde» kommuneøkonomien.

Gjennom osthøvelkutt, lange transportetapper og frarøving av barnas fritid, tilgang på sosiale tilhørighet også utenfor skoletiden og tilgang på fritidsaktiviteter, skal kommunen ruste seg for fremtidige investeringer og bygge opp disposisjonsfondet.

La oss minne kommunestyrepolitikere på at fondet ble tappet med nærmere 0.5 mrd til storflyplass og 0.5 mrd til dypvannskai, ei regning barna nå må betale. Vi tar ikke stilling til hvorvidt disse investeringene er noe kommunen skal ta seg råd til midt i en eldrebølge – men vi fremmer at det ikke er riktig at barna skal ta regningen.

La oss også minne kommunestyrepolitikerne på at kommunedirektørens budsjett for 2026 legger opp til en driftsmargin på 4.5 %, mens KS anbefaler 1.7 %. Rana kommunes egne økonomiske styringsmodell, KØB-modellen, legger til grunn et netto driftsresultat på 3.0 %. Ved å redusere driftsresultatet i 2026 til 3.9 %, slik mindretallets budsjett foreslo, frigjøres 17 millioner kroner i budsjettet og kommunen kan legge til grunn en ansvarlig og forutsigbar skoleutvikling.

Vi ønsker også å trekke frem at Rana kommune ligger under landsgjennomsnittet i netto driftsutgifter til grunnskolesektor per elev, og vesentlig lavere enn snittet blant kommuner i samme KOSTRA-gruppe OG med tilsvarende areal. Se tabell 1.

12255: Utvalgte nøkkeltall for grunnskole, etter region, år og statistikkvariabel

11971: Antall kommunale grunnskoler og antall elever i kommunale grunnskoler, etter region, år og statistikkvariabel

2024						Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede netto driftsutgifter (prosent)	Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år (kr)
Kommune	Areal [kvkm]	Sentralitetsklasse	Kommunale grunnskoler	Elever per kommunal	Gruppestørrelse 2 (antall)		
4624 Bjørnafjorden	517	4	17	197,5	15,7	24,5	140505,4
5037 Levanger	610	4	8	286,4	18,3	22,1	141294,2
3228 Nes	637	3	10	279,0	16,7	25,7	141346,5
1505 Kristiansund	87	4	11	233,7	17,2	19,7	144655,0
3911 Færder	100	3	10	298,1	16,7	22,8	144968,7
3232 Nittedal	186	2	9	388,8	17,4	26,8	146298,8
4202 Grimstad	303	3	10	288,8	17,5	23,9	146450,3
3240 Eidsvoll	456	3	10	339,1	15,8	25,1	146678,1
1833 Rana - Raane	4460	4	10	273,0	17,4	22,4	148208,6
5035 Stjørdal	938	3	13	219,2	19,2	24,6	148215,6
1124 Sola	70	2	12	307,3	15,8	26,5	149006,6
3413 Stange	641	3	11	210,3	15,1	23,3	149128,0
3405 Lillehammer	478	3	10	283,4	16,3	19,7	149374,3
3218 Ås	103	2	9	275,7	16,3	25,2	149613,9
3303 Kongsberg	793	3	13	233,1	16,2	22,2	151793,7
3903 Holmestrand	432	3	9	322,3	18,3	24,3	152988,1
4627 Askøy	101	3	17	253,5	16,9	29,3	153008,9
5006 Steinkjer - Stjøntje	2122	4	14	186,7	17,9	21,3	154069,7
3901 Horten	69	2	11	269,8	16,6	24,1	154563,5
EAK Landet			2407	249,0	15,7	21,9	155650,2
4205 Lindesnes	883	4	14	193,3	16,7	22,0	157050,6
3312 Lier	303	2	12	287,3	16,3	25,9	157792,2
5601 Alta	3849	4	16	159,1	13,5	20,9	157812,5
3420 Elverum	1229	3	9	266,7	16,4	23,0	159682,5
4631 Alver	679	4	22	166,1	15,9	25,9	161736,4
5503 Harstad - Hårsstak	445	4	11	241,7	15,6	21,2	166236,3
1806 Narvik	3432	4	10	213,5	16,0	20,2	168459,7
4647 Sunnfjord	2208	5	13	222,7	13,5	24,0	168877,0

Tabell 1 Kilde: <https://www.ssb.no/statbank/table/12255> og <https://www.ssb.no/statbank/table/11971>

Fra denne tabellen kan det ekstrapoleres at Rana driver skoleutvikling som om kommunen har de samme geografiske forutsetningene som kommuner med 1/10 av arealet, mtp. antall grunnskoler og antall elever per skole.

Det er dyrere å drifte et desentralisert skoletilbud, og det er en politisk prioritering om man ønsker å legge til rette for bosetning og ressursutnyttelse i hele kommunen eller kun sentralt.

Kommunestyrets flertall vedtok 16.12.25

«En etablering av skoler som i realiteten erstatter en nedlagt, offentlig skole, vil forskyve omstillingsbehovet og vil føre til at det vil være flere skoler som må legges ned. Kommunestyret er mot etablering av private skoler som erstatning for offentlige skoler som legges ned. Kommunestyret ber kommunedirektøren avgi høringsuttalelser på vegne av kommunen i tråd med dette, dersom det kommer søknad om etablering av privatskoler i skolekretser hvor skoler legges ned. Dette er tidsbegrenset til å gjelde inneværende økonomiplanperiode (2026-2029).»

Dette vedtaket kom i kjølvannet av kommunedirektørens notis om

«Dersom det etableres privatskole på Skonseng, legges Storforshei barne- og ungdomsskole ned, barneskoleelevene flyttes til Gruben eller Lyngheim og ungdomsskoleelevene flyttes til Rana ungdomsskole.»

Det vi tolker fra dette er at flertallet i Rana kommune er villige til å frata barn sin lovfestede rett til hvile, fritid, lek og deltakelse i kunst- og kulturliv¹, for å fylle opp klasserom.

Hva skjedde med at lokalsamfunnet skal bære barna – barna skal ikke bære lokalsamfunnet?

Plasseringen av steinerskolen i Rana er ikke tilfeldig, den er primært valgt fordi her er de beste forutsetningene for å skape det best mulige steinerpedagogiske tilbudet for alle barna i kommunen

- Det er nær tilgang på allsidige uteskoleområder med lysløype, varierte naturtyper, skog, fjell, elv, innsjø, biomangfold, grotter, isbre m.m.
- Det lokale landbruket støtter opp under skoledriften og bidrar med undervisningsarealer i form av fjøs og dyrket matjord.
- 97 % av elevene i Rana kommune er innenfor en radius på 3.0 mil, slik at tilbudet er reelt for tilnærmet alle barna i hele kommunen.
- Det er en bonus at dette vil være et reelt nærskoetilbud for de barna som får 3.4-4.4 mil i reisevei til ny offentlig skole.

At flertallet i kommunestyret velger å redusere barn til fyllstoff i kommunens budsjett kan ikke vi godta skal være premisset for skoleutvikling.

Grunnlovens §104 slår fast at

«Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

¹ FNs barnekonvensjon (artikkel 31), Grunnloven § 104,

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.»

Dersom vi legger høringssvaret til den berørte elevgruppen til grunn, er svaret tydelig: lang reisevei oppleves som uønsket, skummelt og skadelig for helse og muligheter for læring. Barnas uttalelser er i tråd med resultatene fra forskningen på dette området.

Hvordan legger kommunen til rette forholdene for barnas utvikling, og hvordan sikrer de at barna får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet?

- Denne rettigheten gjelder ikke bare barn som en gruppe, men også på individnivå!

Hvordan drive god skoleutvikling

Vi mener fellesskolen er det norske samfunnets fremste virkemiddel for å bygge et robust og likeverdig samfunn. Skolesystemet er en essensiell del av det norske demokratiet, og grunnmuren til fellesskolen er at barn og unge får del i et felles kunnskaps-, kultur- og verdigrunnlag, får felles praktiske erfaringer og ferdigheter, og oppdragelse ut fra felles verdier og normer. Fellesskolen skal gi en allsidig livsforberedelse som forbereder for livslang læring og framtid i familie, arbeidsliv og samfunn.

Ivaretas barnas likeverdige tilgang på opplæring i Ranas skoleutvikling?

- Vi mener bastant nei!

Skoleutviklingen styres mot en stadig sentralisering der barn får lang reisevei og kommer trøtte og slitne til skolen, noe som gir de dårligere utbytte² av opplæringen. Gruppene presses mot 25-28-30 elever, uten at arealene er tilrettelagt for dette, og det er ikke rom for å drive praktisk og fleksibel undervisning i tråd med nasjonale føringer³. Dette fremkommer av samtlige høringssvar fra fagfolket ved de berørte enhetene i kommunen.

Rapporten *Skolestørrelse og sammenheng med elevenes trivsel og læring*, skrevet av Høgskolen i Innlandet, og signert Thomas Nordahl, slår fast:

«Dersom en kommune vil bidra aktivt til kvalitativt gode skoler og gjennom det en realisering av sine barn og unge sitt potensial for læring, er det kvaliteten på den pedagogiske arbeidet ved skolen det bør satses på. Det vil på eiernivå innebære å rekruttere dyktige lærere, sørge for at de blir i skolen og kommunen, og ikke minst ha en systematisk skoleutvikling og en kollektiv kompetanseheving av lærere, ledere og andre ansatte. Tydelige kommunale mål og en klar og stabil felles retning for skolens arbeid over tid er dessuten nødvendig for å få dette til (Fullan & Quinn, 2016). En overdreven vektlegging av rammebetingelser som skolestruktur og skolestørrelse og manglende beslutninger om dette, vil lett innebære forstyrrelser og distraksjoner i skolenes og lærernes arbeid.»

² Nordlandsforskning: *Meir skyss – mindre helse?*

³ St.meld. 34 (2023-2024)

Dette kan brukes som en veiledning til hvordan drive god skoleutvikling:

1. Ha tydelige kommunale mål
2. Skape en klar og stabil felles retning for skolens arbeid over tid

Derfor har foreningen vår vært på banen tidlig og informert både administrasjon og politikere om muligheten til å styrke opplæringsvilkårene i distriktet, uten at dette går på bekostning av opplæringsvilkårene i sentrale områder. For at innbyggerne skal kjenne på trygghet og forutsigbarhet er det nødvendig med langsiktige planer, med realistiske tidshorisonter og gode overgangsprosesser.

Vi tror vi alle kan enes om at god skoleutvikling legger til grunn at målet er kvalitativt gode skoler, hvor barn og unges potensial for læring realiseres, balansert med de økonomiske rammene til skoledriften.

Dersom vi ser dette i sammenheng med arbeidet til John Hattie, utgitt i triologien *Synlig læring*, hvor han sammenfatter resultatene fra flere hundre rapporter og metaanalyser gjennom tidene, er det tydelig at god skoleutvikling fokuserer på å

- Legge til rette for at elevene har best mulig forutsetninger for å holde konsentrasjon og ha utholdenhet gjennom hele skolehverdagen
- Redusere angst og skape trygge arenaer både i skoletiden og under transport til/fra
- Styrke tidlige intervensjoner, allerede i barnehagealder
- Skape gode arenaer for skole-hjem samarbeid
- Legge til rette for klassestørrelser i tråd med de pedagogiske arbeidsmetodene og arealet som kreves for å drive undervisningen
- Legge til rette for fleksibel og tilpasset undervisning, med mulighet for systematisk læring i små grupper
- Legge til rette for å akselerere elever med høyt læringspotensiale
- Fremme gruppesamhold
- Legge til rette for at lærerne har kapasitet til å danne og vedlikeholde gode lærer-elev relasjoner og legge til rette for gode elev-elev relasjoner. Dette krever håndterbare klassestørrelser!
- Styrke det pedagogiske arbeidet ved å legge til rette for profesjonell utvikling

Etableringen av et steinerskoletilbud ivaretar alle disse aspektene, og dersom den skjer i samarbeid med det øvrige kommunale tilbudet vil det kunne styrke skoleutviklingen i hele kommunen.

Hvordan etableringen av en steinerskole, nettopp på Skonseng, kan påvirke kommuneøkonomien

De nyeste tallene fra kommunen viser en innsparing i FDV-utgifter (forvaltning, drift og vedlikehold) på 1.6 millioner årlig ved nedleggelse av Skonseng skole.

For å romme barna ved de bestående skolebyggene er det et investeringsbehov i bygningsmasse da det elevtallet som overføres krever opprettelse av en ekstra parallell i de fleste trinn ved de nye skolene.

Kun ved oppsplittelse av nærmiljøet kan kommunen flytte disse barna til nye skoler, uten å bygge flere klasserom, men dette medfører sprent kapasitet på Gruben, ingen fleksibilitet eller mulighet til praktisk undervisning.

Dersom alle elevene på Skonseng flyttes opp til Storforshei vil det ifølge Asplan Viaks beregninger øke bygginvesteringskostnadene med 30-40 millioner. I det gjeldende høringsnotatet er det kun 60 millioner som er lagt til grunn for investeringer på Storforshei, men dette er under halvparten av beløpet Asplan Viak estimerte investeringsbehovet ville bli. Hva får vi for disse pengene? Kun modulbygg? Kommunen estimerte 40 millioner til modulbygg med 4 klasserom på Selfors, på Heia trengs minst 3 klasserom for å romme ungdomsskolen. Vil skolen se en reell investering?

Dersom Skonsengelevne flyttes over til Selfors vil det være behov for å opprette paralleller i nesten alle trinn, og det blir et investeringsbehov på minst 40 millioner i bygg.

Ved å tillate etableringen av Steinerskolen på Skonseng vil

- kommunen oppnå besparelsen på 1.6 millioner i årlige FDV-utgifter.
- investeringsbehovet ved de bestående offentlige skolene minskes da steinerskolen vil bidra til et mindre elevtall i den offentlige skolen. Dette gir en økt fleksibilitet i å romme elevmassen i eksisterende skolebygg og redusere behovet for utbygging. Ut fra kommunens eget tallgrunnlag er det omtrent 30-40 millioner å spare på dette, eventuelt også renteutgifter dersom kommunen må ta opp lån for å finansiere investeringene.
- behovet for lærerressurser i den offentlige skolen bli mindre da færre paralleller må opprettes i hvert årskull. (dette er en av kommunens foreslåtte sparingstiltak, å kutte antall årverk i skolen, men vi er sterkt uenige i at dette er riktig for kvaliteten.)

Kommunen har enda ikke evnet å vise annen besparelse av nedleggelse av skolen på Skonseng, enn spart investeringsutgifter til bygg. De årlige besparelsene i FDV-utgifter spises opp av mistet grunnskoletillegg, 583 200 kr i 2026⁴ og økte utgifter ved andre skoler som følge av økt elevmasse og økte bygginvesteringer.

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/frie-inntekter/frie-inntekter-2026/id3124703/#/nordland/rana>

Kommunen bruker barna som fyllstoff i de øvrige skolene, for å kunne foreta videre osthøvelkutt i hele sektoren. Det er økonomisk rom i Rana kommune til å drive skolene forsvarlig, også ved opprettelse av Steinerskolen på Skonseng, dette er en ren politisk prioritering.

Hva skader elevgrunnlaget til Storforshei?

Dersom 2/3 av barna tilhørende Skonseng flyttes til Selfors eller Gruben, vil antall elever som flyttes til det vedtatte distriktssenteret kun være i underkant av 30 elever årlig. De 60+ elevene som flyttes til sentrale strøk vil i ungdomsskolen tilfalle Rana U, og fagmiljøet og elevenes sosiale miljø vil svekkes markant ved Storforshei.

Dersom alle barna tilhørende Skonseng flyttes til Storforshei fremtvinges flytting for mange av familiene, Skonseng vil miste sin attraktivitet for familier i etableringsfasen og over tid vil elevgrunnlaget ved Storforshei svekkes slik at om 10-15 år vil det komme nye runder med nedleggingsstrusler.

Med den foreslåtte endringen i fordeling av midler i de offentlige skolene, svekkes rammene for skole drift hos 1.-10.-skolene betydelig. 1.-10. skoler er dyrere i drift, noe som kompenseres for i de private skolenes tilskudd ved at disse skolene mottar ungdomsskolesatser for alle elevene ved skolen.

Utvikling økonomiske rammer 2024-2026

Alle beløp i 2026-kroner	Regnskap 2024			Regnskap 2025			Budsjett 2026	Progn. Elevtall 26/27	Budsj. Per elev 2026	Endr. per elev 25-26	Endr. budsjett 2025-2026	Endr. per elev 24-26	Endr. budsjett 2024-2026
	Regnskap 2024	Elevtall 2024/2025	Regnskap 2024 per elev	Regnskap 2025	Elevtall 2025/2026	Regnskap 2025 per elev							
Båsmo barneskole	31 805	286	111	29 526	283	104	28 108	281	100	-4	-523	-11	-3 697
Gruben barneskole	43 666	423	103	43 043	393	110	40 801	386	106	-4	-230	2	-2 865
Hauknes barneskole	22 804	203	112	23 644	196	121	21 384	198	108	-13	262	-4	-1 420
Lynghem barneskole	32 880	272	121	31 436	254	124	26 938	240	112	-12	-4 380	-9	-5 943
Selfors barneskole	19 281	159	121	19 410	149	130	16 615	155	107	-23	-549	-14	-2 666
Skonseng barneskole	12 033	106	114	11 653	94	124	10 113	90	112	-12	-1 044	-1	-1 920
Ytteren barneskole	22 397	224	100	22 637	212	107	22 208	200	111	4	-1 384	11	-189
Rana ungdomsskole	77 189	824	94	78 860	785	100	71 686	750	96	-5	-4 679	2	-5 504
Storforshei 1-10 skole	19 956	161	124	20 310	136	149	15 315	145	106	-44	-3 448	-18	-4 641
Utskarpen 1-10 skole	13 471	72	187	13 270	72	184	9 415	74	127	-57	-1 824	-60	-4 056
SUM alle skoler	295 482	2 730	108	293 789	2 574	114	262 583	2519	104				

- Antallet elever har gått ned i perioden fra 2024 til 2026 med 211 elever.
- Ny modell gir en jevnere fordeling per elev. I 2024 var høyeste på 187 og laveste på 94.
- Totalt er 25 mill. kr. fordelt til elever med særlige behov og til forsterket norsk undervisning.
- Skoleavdelingen hadde med seg et akkumulert merforbruk fra 2023 og 2024 på 10,7 mill. kr. som gir utslag her.
- Dermed vil kroner per elev ved de skolene som ikke har gjort omstillingene i tråd med budsjett se verre ut fra 2025-26.
- NB! Budsjettallene for 2026 vil bli endret for høsten – avhengig og uavhengig av strukturvedtak pga elevnedgang.

Figur 1 Viser skjermdump fra kommunaldirektørens fremlegg om fremtidig fordelingsmodell.

Selv om elevtallet ved Storforshei øker med 6.6 % fra 2025/26 til 2026/27, kuttes budsjettet med 25 %. Samtidig skal skolen legge om driften fra trinndelt drift til fådelt drift, uten at de ansatte får opplæring i pedagogikken som kreves for å opprettholde kvaliteten i en annen type skolestruktur.

Det som skader elevgrunnlaget ved Storforshei er vedvarende usikkerhet, vedvarende kutt og vedvarende utarming av distriktet.

Flertallet i kommunestyret har med vedtaket 16.12.25 malt seg opp i et hjørne med kun brudd på egen vedtatt distriktspolitikkk – alt svekker Storforshei.

Hvordan kan vi styrke Storforshei som distriktssenter?

Skape en langsiktig og helhetlig plan for skoleutviklingen i distriktet. Skolene Skonseng, Storforshei og Grønfjelldal må sees i sammenheng, da Storforshei er avhengige av disse.

Dersom Storforshei hadde vært en privat 1.-10. skole ville skolen mottatt 19.2 millioner i statsstøtte i 2026. Til sammenligning vil en flat tildeling av de 136 500 kr kommunen trekkes per elev i privat skole, indikere et budsjettgrunnlag på 19.8 millioner når skolen har 145 elever. Foreslått budsjett for 2026 er 15.3 millioner.

Skal Storforshei og Utskarpen styrkes som distriktssentre kan ikke kommunestyret vedta ran av midler som tilkommer barna i distriktet. Så

1. Oppretthold de kommunale overføringene til distriktsskolene
2. Inngå dialog med de tilknyttede privatskolene og finn mulighetsrommet for å styrke læringstilbudet til barna samtidig som kommunens økonomi ivaretas.

Kommunen kan ikke fortsette å bruke barna i distriktet som pengegriser, alle barna fortjener å få ivaretatt tilgangen på hvile, fritid, lek og deltakelse i kunst- og kulturliv.

Mulig er fremtiden for distriktsskolene å privatisere hele tilbudet, siden kommunen ikke ivaretar behovene?

- Dette er verdt å ta til reell politisk drøfting, på riktig faktagrunnlag og ikke styrt av kommunedirektørens svakt begrunnede trusler.